

بازدهی ئازارو کئی کردی و کئی خواردی

بئوهفایی مائی بارزانی بهرانبهه به من و هاوسهنگه رهکانم، وای لیکردم که له ریگای ههندی پهنی پئشینانهوه که هه ره یهکهی داستانیکی بهدواوهیه، ئه و داستانه بنوسمهوه، که سی له و پهنانه بو رابردوی من ده بییت:

(کئی کردی و کئی خواردی) (گا دهیکا و کهه دهیخوات) (کهه دهیکا و گا دهیخوا)، به شهرمی نازانم که ئه و سی پهنه به سهه خومدا بسه پینم، چونکه مانای ئه و سی پهنه ئه وهیه که ئه و کهسهی کاره کهی ئه نجام داوه بوخوی هیچی پینه براو خه لکانی تر به روبومه که بیان خواردوه.

بیجگه له ههزارن شهرو پیکدادانی شوپشگییان و دهولهتی عیراقی، له شوپشی ئه یلول دا، سی شهری گهوره هه بوون که ههرسیکیان له رووی له شکریه وه چوکیان به دوزمن دادا و دهولهتیان ناچار کرد که دهست به گفتوگو بکات له گه ل سه رکردایهتی کورد.

یه که میان شهری سه فین بوو ماوهی سالیکی دریزه ی کیشاو له ۱۹۶۳ دوزمنی ناچار کرد که بکه و پته گفتوگو، به لام داخه کهم ئه وهی سه رکردایهتی ئه و شهری کرد (جه نه رال عه زیز عه قراوی) وهک پیویست ئاوری لینه درایه وه و خه لکانی تر به روبوومی رهنجی ئه و شوپشگییه یان خوارد. دووه میان شهری هه ندرین بوو له سالی ۱۹۶۶ و فاخیری حه مه داغای میرگه سور به هاوکاری

شوعیه‌کان چۆکی بەدوژمن دادا، بەلام کاک فاخیریش وهک پپوئیست حسابی بۆ نه‌کراو له‌کووتایشدا له‌ناویان برد.

سیهه‌میان شه‌ری دۆلی شه‌هیدان بوو له‌کووتایی ۱۹۶۹ که به‌نده‌ی نوسه‌ر سه‌رپه‌رشتی ئه‌و شه‌ره‌ی کردو لوتی ده‌وله‌تی عیراقمان شکاندو دوا شه‌ر بوو له‌نیوان ده‌وله‌ت و شو‌رشداو له‌روی له‌شکریه‌وه ده‌وله‌تی ناچار کرد بۆ گفتوگۆ، سه‌رداریش وهک جه‌نه‌رال عه‌زیز عه‌قراوی و فاخیر می‌رگه‌ سوری هیچی پیننه‌براو ئه‌گه‌ر له‌ژیر ده‌ستی ئه‌وان دامابه‌یه منیشیان له‌ناو ده‌برد.

ئه‌م‌رۆ چل سال به‌سه‌ر ئه‌و شه‌ره‌دا تیپه‌ر ده‌بی‌ت و پیم خۆشه‌ به‌کورتی داستانی ئه‌و شه‌ره‌ بۆ خویننه‌ران بنوسمه‌وه.

کات کووتایی پایزی سالی ۱۹۶۹ یه‌و ته‌مه‌نم ۲۱ ساله‌، له‌گه‌ل حه‌سو میرخانی فه‌رمانده‌ی ناوچه‌ی پشده‌ر نیوانمان تیک چوه له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی داوی لیکردم که توپبارانی ناو شارۆچکه‌ی ژاراهه‌ بکه‌م که پر بوو له‌مال و مندال، منیش فه‌رمانه‌که‌یم به‌جی نه‌هیناو ئه‌ویش هه‌موو ده‌سه‌لاتیکی لیستانده‌وه‌و له‌گوندی به‌لک له‌ نزیک دوچۆمانی ناوچه‌ی پشده‌ر دانیشتبووم.

ده‌وله‌تی عیراقی هیرشیکی به‌رفراوانی بیست و پینج هه‌زار سه‌ربازی ده‌ست پیکردبوو و له‌ که‌رکوه‌وه هیزی پيشمه‌رگه‌ی تیک شکاندبوو و هات هه‌تا کیوه‌ره‌شی پشتی رانیه‌، به‌یانی زوو بوو، ده‌نگی توپان په‌یدا بوو و منیش رویشتمه‌ سه‌ر گردیک و به‌ دوربین ته‌ماشای کیوه‌ ره‌شم ده‌کرد، دیتم پيشمه‌رگه‌یه‌ک به‌غاردان هاته‌ لام و وتی کاک حه‌سو ئه‌و نامه‌ی بۆ ناردووی، که نامه‌که‌ ده‌خوینمه‌وه، **نوسیبوی شیته‌کان زوو زوو به‌شه‌ر دین و زوو زووش ناست ده‌بنه‌وه**، وا له‌شکری عیراقی به‌ره‌و دۆلی شه‌هیدانی پشتی سه‌نگه‌سه‌ر ده‌روات و پیم خۆش ده‌بی ده‌ پيشمه‌رگه‌ له‌گه‌ل خۆت هه‌لبگرئ و به‌په‌له‌ فریای دۆلی شه‌هیدان بکه‌وی، له‌راستیدا بۆچونه‌که‌ی کاک حه‌سو راست ده‌رچوو، منی سه‌ر شیت هیچم له‌دلدا نه‌ماو ده‌ پيشمه‌رگه‌م له‌ بنکه‌ی به‌لک له‌لای مام ته‌های خۆشناو هه‌لگرت و به‌غاردان رویشتم بۆ دۆلی شه‌هیدان.

بنکەى دۆلى شەھىدان سەد پېشمەرگەى لىبوو لەگەل سى بارزانى (حاجى بارزانى كە تۆپچى بوو، شىخ يەزدىن كە سەرلىق بوو، عەلى بارزانى كە سەرپەل بوو)، ئەو سى بارزانى، ھەمە كارە بوون و دلى تىكرای پېشمەرگەكانيان شكاندبوو، حاجى بارزانى تۆپەكەى بردبو خوار قەلاتى شەھىدان و پېشمەرگەكانىش لە ھەردوك بەرى دۆلى شەھىدان دامەزراپوون، حاجى بارزانى بەتەنھا دەرواتە سەر گەردەكەى بەردەم گوندى زوركان و لەناكاو توشى لەشكرى عىراقى دەبىت و شەھىد دەكرىت، بە شەھىد بوونى حاجى بارزانى پېشمەرگە دەست بەشكان دەكات، لەو ئان و ساتەدا من گەيشتمە قەلاتى شەھىدان، كە دەبىنم راكردنەو كەس ئاگای لەكەس نىيە، دوزمن تۆپبارانىكى بەھىزى دەكردو تەيارەش لە ئاسمان دەستى لە ھىچ نەدەپاراست.

يەككەى لە پېشمەرگەكانى حاجى بارزانىم بىنى كە عەدەد تۆپ بوو (رەسولى حوسىن مەرگەى) لىمپرسى تۆپەكە لەكوپىيە، ووتى لولەكەى لە خوار قەلاتەو ژىرەكەى پىنج سەد مەتر دوور لەژىر ھەنجىرەكان كەوتوھو قاچەكانىشى ئىستاش ھەر بەسەر پشتى ئىستەرەكەوھن، لەژىر گرموھوړى تۆپ و تەيارەو دەستريژى گوللەدا، تۆپەكەمان كۆ كەردەوھو لە ئىستەرەكانم بار كەردو بە سى پېشمەرگەدا بەرىم كەرد بو بنكەى دۆلى شەھىدان، بوخوشم لەگەل چوار پېشمەرگەدا رویشتمە سەر ئەو گردانەى پشتى گوندى دەلوھكوٹرو لەویش ھەندى پېشمەرگەى ترىش ھاتنە لام بووین بە ۲۰ پېشمەرگەىيەك، كە دەبىنم ھەردووك بەرى سەرووى دەشتى سەنگەسەر پەربوھ لە لەشكرى عىراقى و بەرەو ھەوراز دىن بو داگىر كەردنى ھەردووك بەرى دۆلى شەھىدان، بە پېشمەرگەكانم وت ئىوھ لىرە بن من دەرومە ناو بنكەى شەھىدان و تۆپەكە دادەبەستم و تۆپبارانىان دەكەم، كە گەيشتمە لای تۆپەكە، تەنھا پېشمەرگەىيەك لەبنكەكە مابوو كە ناوى قەىماس و خەلكى لای خانىيى رۆژھەلاتى كوردستان بوو، لەگەل قەىماس تۆپەكەمان دابەست و دەستم كەرد بە تۆپبارانى ئەو لەشكرەى كە ھاتبو دەوروبەرى گوندى زوركان و دەلوھ كوٹر، تۆپەكان ئەوھەندە بەجوانى نىشانىان دەپىكا، وورەى پېشمەرگەى بەرز كەردەوھو لەشكرى عىراقىش كون نەبوو خوى تىبىنى،

خۆی رانه گرت له بهر تۆپه كان و ناچار سه ره به روخوار بۆوه بۆ لای سه ننگه سه ر و ئه و ناوه ی به جی هیشته .

له شكري عيراقی، له لای گوندى گرتك و دووگۆمانه وه به بی ئه وه ی كه س پيشيان پى بگرئ، سه ر كه وتبوونه سه ر شاخ، پيشمه رگه كان هه موو بۆ شه و گه رانه وه بنكه كه و ناراسته وخۆ من بووم به به رپرسی جه به كه، هه ستم كرد پيشمه رگه كان له داخى بارزانيه كان زۆر بايه خيان به شه ركه نه ده داو هه نديكيان به منيان ده گوت ئيمه وه ك تو بئ ئه قل نبين، ئه وانه له كاتى شه رو ته نگانه دا خۆيان بچوك ده كه نه وه و له كاتى خۆشيشدا خۆيان ده كه ن به خوا به سه رمانه وه، به هه ر شيوه يه ك بيت، له به ره به ياندا پيشمه رگه كانم دابه ش كردو بۆخۆشم له گه ل كه وت پيشمه رگه تۆپه كه م رووه و سه ر ريزه چياكه ی پشتى گرتك و دووگۆمان دابه ست، پيشمه رگه كان هيجى نه رويشتبوونه ئه و شوينه ی بۆم دانابوون و به تيكرا دۆلى شه هيدانيان به جی هیشته بوو به ره و ليوژه و قه لاتوكان به رى كه وتبوون .

مه لا مسته فای بارزانی و كاك ئيدريس و كاك مه سعوديش ديلمانيان به جی هشتبوو و هاتبوونه ناوچه ی بۆلى له بنارى قنديل، هه والى جه به كه يان له پشمه رگه راكردوه كان و بيسى ده وله تى عيراقيه وه ده زانى، پشمه رگه راكردوه كانيش ديانتوت سه ردار له گه ل كه وت پيشمه رگه له وئ ماوه .

من نه مزانى پيشمه رگه كان شوينه كانى خۆيان به جی هیشته، مه فره زه يه كى له شكري عيراقى هاتبۆ سه ر ئه و قوته شاخه ی كه به سه ر بنكه ی شه هيدان دا ده روانى، له به ره به يانيكى روناكدا له ناكاو ده سترئيرئيكى ره شاشيان ليكردين، منيش به پيشمه رگه كانم ووت، چاره نيه يان ده بی بنكه كه به جی به ئيلين يان ده بی هيرشيان بۆ به رين و ئه و قوته شاخه يان ليبيستينينه وه، پيشمه رگه كانيش زۆر مه ردانه وتيان چۆنت پى باشه وا ده كه ين، ئه و پينج پيشمه رگه م (ره سولى حوسين مه رگه يى، حه سه ن شارۆشى، كه مال كاوانى، فه قى عه بدوالره حمانى سيويس و محه مده دى حه سه ن مړه يى) هه ر شه شمان به ره و هه وراز هيرشمان كرده سه ر مه فره زه كه ی له شكري عيراقى و نه يان توانى خۆيان له پيشمان رابگرن، به دوايان كه وتين تاكو له بنكه كه دورمان خستنه وه، له وپوه شه ره تفهنگ ده سته پيكرد، سى شه و و سى رۆژ پيشمان

بەو ھەموو لەشکرە گرت، تاكو مەلا مستەفای بارزانی پاسەوانەكانى خۆى لەژێر فەرماندەى عومەراغای دۆلەمەرىدا ناردە ھاوارم، كاك ئىدرىس نامەىيەكى بەناوى باوكىەو لەگەڵ دەمانچەىيەك بۆ ناردبووم و نوسىبووى ئاگادى شەر و نەبەردىەكانتانىن (ئەوان لە رىگەى پەيوندىەكانى نىوان لەشكرى عىراقىەو ئاگادارى شەرەكە بوون)، نوسىبووى وا عومەراغای دۆلەمەرىم نارد بۆ ھاوكارىت و بتان بىنم چۆن پىشتى دوژمن دەشكىنن.

عومەراغا گوللە تۆپىكى زۆرى ھىنابوو، بۆ روژى داوتر ھەر لەبەيانى زووھو دەستم كرد بە تۆپبارانى سەر شاخەكە، لەبەر ئەوھى شوینەكەيان دەشتىكى بەردەلێن بوو، دەتوانم بلیم سىبەشى ئەو ۵۰۰ سەربازەى كەسەركەوتبۆ سەر ئەو شاخە بەو تۆپبارانە لەناو چوو، كە تارىك داھات وتم عومەراغا بە ھىرشىيان بكەينە سەر، ئەوئىش وتى كە تۆ لەپىشەوھ بىت ئىمە ئامادەين، منىش پىشيان كەوتم و عومەراغاو رەشىدو رەسولى ئاموزای لەدواى منەوھ بوون، منىش تەقەم نەكرد تاكو كەوتىنە ناو لەشكرەكە، پىشمەرگەو لەشكرى عىراقى تىكەل بوون دەتوانم بلیم ئەو ۵۰۰ كەسە بەتەواوى لەناو چۆن، ھەرچى ھىنابويانە سەر شاخەكە كەوتە دەست پىشمەرگە، ئەو شەرە لوتى لەشكرى عىراقى شكاندو كە دەولەتى عىراقى بۆى دەرکەوت ناتوانى لەرىگای شەرپو شۆرەوھ سەركەوتن بەدەست بەئىنى ناچار شانى دادا بۆ گفتوو گو، دەبى بلیم بەداخەوھ نە لەو سەردەمدا لەبەرئوبومى گفتوگو و يازدەى ئازارم خوارد، نە ئىستا. (تیبىنى حەبىب فەىلى ئەو داستانەى نوسىوھتەوھ بەلام بۆ خو بردنە پىش لە بارزانىەكان، داستانەكەى بەناوى ئەوانەوھ نوسىوھتەوھ بەھىچ شىوھىەك ناوى منى نەھىناوھ).

مل بەملە لەگەڵ حەسو مىرخان لەسەر زۆردارى بەسەر خەلكى ناوچەكەدا، بىبەشى كردم لە داھاتەكانى ئەو چوار سالى يازدەى ئازار، دواى ئەوى چەند جارىك ھەولى كوشتنى دام، ناچار لە بەھارى ۱۹۷۴ رویشتم بۆ ھىزى بەلەك و لەوئىش يەكەم تۆپى كورد من بەدوژمنەوھ ناو دواى دەيان شەرپو نەبەردى قورس لە مانگى ۱۱ ی ۱۹۷۴ بە ۳۵ پارچەى ئەلغام برىندار بووم و پارچەىيەك بە ناوھراستى بربرى پىشتم كەوتوھ ئىشى لایەك لە بەدەنى بۆ پەيدا كردوم، مالى مەلا مستەفا نە دنكە حەبىكىيان بۆ كرپوم و نە لاخە

گولیکیشیان بۆ ناردووم، پرۆژە ی نهوتی کوردستانم دروست کردو خەرجیکی زۆرم له باخه لی خۆم لیکرد، کهچی مالی مهلا مستهفا له جیاتی چاکه دانهوه، پرۆژه که بیان لی داگیر کردم و ههزارهها ملوین دۆلاریان پی پهییدا کرد، خۆیان وهک خهرتهل و دالاش کهوتنه خواردن و چاوی خۆیان نوقاند له ئاستی من و ئەو پيشمه رگه ئازاو شوپشگيرانه ی که له گه لم دابوون له به دیهینانی بهیانی یازدهی ئازادا.

وا ئەمرۆ خه لکانیکی دزو موفته خۆر به دهرۆکه ی زهرده و کهوتونه سه ما کردن بۆ ئەو یازدهی ئازاره ی که شه ونخونی و برسیه تی و تینویه تیان نه کیشاوه له پیناوی به دیهینانی یازدهی ئازادا.

کاک مه سعود گهر به بیرت بیته له سه رده می کۆنگره ی سیژده دا بۆم نوسی که سیژده ژماره یه کی شومه و هه لسوکه وتتان له گه ل جه ماوه ر دوا رۆژیکی ره شان بۆ دروست ده کات، ئەگهر ئەو نامه م نه خوینییه وه که داوای ده سته لگرتن له ده سه لاتم لیکردبووی که له و لینکه دایه:

<http://www.kurd-oil.net/raste.htm>

ئەوا وهک سه رۆکی تونس و میسرو لیبیا گومرا ده بی و ناوی بارزانیا نیش له ناو ده به ی.

سه ردار پشده ری

له نده ن ۱۱ - ۳ - ۲۰۱۱

<http://www.kurd-oil.net>